

УДК 338.46(4-11)

ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ СФЕРИ ПОСЛУГ КРАЇН З ТРАНСФОРМАЦІЙНОЮ ЕКОНОМІКОЮ

*О. І. Піжук, к. е. н., доцент, ДВНЗ «Національний університет державної
податкової служби України», olga-homenko@ukr.net*

Методологія дослідження. Результати отримані за рахунок застосування методів: абстракції – при висвітленні сутності категорії «сфера послуг»; загального й особливого – при визначенні країн з трансформаційною економікою та їх групуванні за ступенем розвиненості та терміном існування адміністративно-командної системи; статистичного аналізу – при дослідженні основних тенденцій та особливостей розвитку сфери послуг в різних групах країн з трансформаційною економікою.

Результати. Дано авторське визначення категорії «сфера послуг», яка представлена системою з чітко окресленими структурними елементами. Акцентовано, що сфера послуг повинна задовольняти не лише індивідуальні потреби населення, але й виробничі потреби.

Подано чітке визначення країн з трансформаційною економікою та згруповано їх у три групи за ступенем розвиненості, терміном існування адміністративно-командної системи та набуттям членства в ЄС.

Здійснено порівняльний аналіз ключових показників розвитку сфери послуг у країнах з трансформаційною економікою. Виявлено, що після становлення ринкових відносин та проникнення глобалізації роль та значення сфери послуг значно підвищилися загалом для національних економік цих країн, що проявилось у зростанні валової доданої вартості (ВДВ), зайнятості та експорту. Показано, що розвиток аналізованої сфери відбувався революційно, що призвело до неповного використання її потенціалу, появи дисбалансів у галузевій структурі, відсутності запасів міцності та протидії економічним кризам.

Новизна. За результатами проведення комплексного аналізу розвитку сфери послуг у країнах з трансформаційною економікою обґрунтовано необхідність державного втручання у її функціонування та запропоновано комплекс напрямів по активізації її розвитку, які на відміну від існуючих,

враховують особливості трансформаційних економік, глобалізаційні виклики та внутрішні проблеми української сфери послуг, що дозволяє підібрати конкретні інструменти для її регулювання.

Практична значущість. Виявлення основних проблем розвитку сфери послуг дозволило запропонувати напрями сервісної політики держави, які спрямовані на стимулювання підприємницької діяльності, залучення інвестиційних ресурсів, зниження бюрократії та корупції, відновлення протекціоністських заходів та стабілізації економіки.

Ключові слова: послуга, сфера послуг, розвиток сфери послуг, країни з трансформаційною економікою, глобалізація, економічна криза, національна економіка.

Література

1. Куценко В. І. Менеджмент сфери послуг : монографія / В. І. Куценко, Г. І. Трілленберг. – К. : РВПС України НАН України, 2007. – 459 с.
Kutsenko V. I. *Menedzhment sfery posluh* [Management of services]: monohrafiya / V. I. Kutsenko, H. I. Trillenberh. – K. : RVPS Ukrayiny NAN Ukrayiny, 2007. – 459 p.
2. Мочерний С. В. Економічна теорія : навч. посіб. / С. В. Мочерний. – 4-те вид., стереотип. – К. : ВЦ «Академія», 2009. – 640 с. – (Серія «Альма-матер»)
Mochernyy S. V. *Ekonomichna teoriya* [Economics]: navch. posib. / S. V. Mochernyy. – 4-te vyd., stereotyp. – K. : VTS «Akademiya», 2009. – 640 p. – (Seriya «Alma-mater»)
3. Демидова Л. С. Сфера услуг в постиндустриальной экономике / Демидова Л. С. // Мировая экономика и международные отношения. – 1999. – № 2. – С. 24–32.
Demidova L. S. *Sfera uslug v postindustrialnoy ekonomike* [Services in postindustrial economy] / Demidova L. S. // *Mirovaya ekonomika i mezhdunarodnyye otnosheniya*. – 1999. – № 2. – P. 24–32.
4. Кретиніна Л. В. Механізми та фактори стабілізації туристичної індустрії України в період світової економічної кризи / Кретиніна Л. В. // Вісник ДІТБ. Серія: Економіка, організація та управління підприємствами туристичної індустрії та туристичної галузі в цілому. – 2009. – №13. – С. 212–219.
Kretynina L. V. *Mekhanizmy ta faktory stabilizatsiyi turystychnoyi industriyi Ukrayiny v period svitovoyi ekonomichnoyi kryzy* [Stabilization mechanisms and factors of tourism industry in Ukraine during the global economic crisis] / Kretynina L. V. // *Visnyk DITB. Seriya: Ekonomika, orhanizatsiya ta upravlinnya pidpryyemstvamy turystychnoyi industriyi ta turystychnoyi haluzi v tsilomu*. – 2009. – №13. – P. 212–219.
5. Ромащенко К. М. Ринок освітніх послуг та його розвиток у трансформаційній економіці : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.01 / Ромащенко Катерина Миколаївна ; Держ. вищ. навч. закл. «Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана». – К., 2012. – 20 с.
Romashchenko K. M. *Rynok osvitnikh posluh ta yoho rozvytok u transformatsiyinyy ekonomitsi* [Market of educational services and its development in transformational economy]: avtoref. dys. ... kand. ekon. nauk : 08.00.01 / Romashchenko Kateryna Mykolayivna ; Derzh. vyshch. navch. zakl. «Kyuyiv. nats. ekon. un-t im. Vadyma Hetmana». – K., 2012. – 20 p.
6. Гонтаржевська Л. І. Зовнішньоекономічна діяльність туристичних підприємств України : автореф. дис... канд. екон. наук: 08.05.01 / Гонтаржевська Лариса Іванівна ; Нац. акад. наук України, Ін-т світ. економіки і міжнар. відносин. – К., 2006. – 19 с.
Hontarzhavska L. I. *Zovnishnoekonomichna diyalnist turystychnykh pidpryyemstv Ukrayiny* [Foreign economic activity tourism enterprises Ukraine]: avtoref. dys... kand. ekon. nauk: 08.05.01 / Hontarzhavska Larysa Ivanivna ; Nats. akad. nauk Ukrayiny, In-t svit. ekonomiky i mizhnar. vidnosyn. – K., 2006. – 19 p.
7. Международная стандартная отраслевая классификация всех видов экономической деятельности (МСОК) / Организация Объединенных Наций. – Четвертый пересмотренный вариант. – Нью-Йорк, 2009. – 353 с.

Mezhdunarodnaya standartnaya otraslevaya klassifikatsiya vseh vidov ekonomicheskoy deyatelnosti (MSOK) [International Standard Industrial Classification of All Economic Activities (ISIC)] / Organizatsiya Obyedinennykh Natsiy. – Chetvrtyy peresmotrennyy variant. – Nyu-York, 2009. — 353 p.

8. Коляда О. В. Середній клас у трансформаційній економіці України : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.01 / Коляда Олена Володимирівна ; ДВНЗ «Київ. нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана». – К., 2011. – 20 с.

Kolyada O. V. *Seredniy klas u transformatsiyniy ekonomitsi Ukrayiny* [Middle class in transforming Ukraine's economy]: avtoref. dys. ... kand. ekon. nauk : 08.00.01 / Kolyada Olena Volodymyrivna ; DVNZ «Kyiv. nats. ekon. un-t im. V. Hetmana». – K., 2011. – 20 p.

9. Гладкий М. А. Роль держави в підтримці розвитку сфери послуг / М. А. Гладкий // Наукові праці. Державне управління. – 2014. – Випуск 223. Том. 235. – С. 14 – 18.

Hladkyy M. A. *Rol derzhavy v pidtrymtsi rozvytku sfery posluh* [State's role in supporting the development of services] / M. A. Hladkyy // Naukovi pratsi. Derzhavne upravlinnya. – 2014. – Vypusk 223. Tom. 235. – P. 14 – 18.

10. GDP by type of expenditure and Value Added by kind of economic activity, annual, 1970–2012 [Electronic resource] / UNCTADSTAT. – 2014. – Access mode : <http://unctadstat.unctad.org>

11. Employment in services (% of total employment) [Electronic resource] / The World Bank. – 2014. – Access mode : <http://data.worldbank.org/indicator/SL.SRV.EMPL.ZS?page=1>

12. Work Differently : annual impact report [Electronic resource] / Elance. – June 2013. – Access mode : <https://www.elance.com/q/sites/default/files/docs/AIR/AnnualImpactReport.pdf.html>

13. Human Development Report 2014. Sustaining Human Progress: Reducing Vulnerabilities and Building Resilience / [Khalid Malik] ; United Nations Development Programme. – New York, 2014. – Access mode : <http://hdr.undp.org/sites/default/files/hdr14-report-en-1.pdf>

14. National accounts aggregates and employment by branch (NACE Rev. 1.1) [Electronic resource] / European Commission. Eurostat. – 2014. – Access mode : http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/statistics/search_database

15. Exports and imports of goods and services, annual, 1980-2013 [Electronic resource] / UNCTADSTAT. – 2014. – Access mode : <http://unctadstat.unctad.org>

16. Балаева О. Н. Сфера услуг в мировой экономике: тенденции развития / О. Н. Балаева // Мировая экономика и международные отношения. – 2007. – № 3. – С. 23–29

Balayeva O. N. *Sfera uslug v mirovoy ekonomike: tendentsii razvitiya* [Services in the global economy: development trends] / O. N. Balayeva // Mirovaya ekonomika i mezhdunarodnyye otnosheniya. – 2007. – № 3. – P. 23–29